Atatürk ve Çiftlik (Dinleme/İzleme Metni) ve Tema Sonu Değerlendirmesi: Dinleme Stratejileri, Metin Yapısı, Söz Varlığı ve Bilgilendirici Metin Yazma (T.D.5.1 / T.Y.5.18)

Dinlediği/izlediği 'Atatürk ve Çiftlik' metninin yüzey ve derin anlamını, hikâye unsurlarını, bölümlerini (serim, düğüm, çözüm) ve söz varlığını çözümler (T.D.5.4 / T.D.5.14). · Metinlerdeki söz sanatlarını (benzetme, kişileştirme), kök ve yapım eklerini, bağlantı ifadelerini ve büyük harflerin/noktalama işaretlerinin kullanım kurallarını uygular (T.O.5.19 / T.Y.5.21). · İkinci tema (Atatürk'ü Tanımak) boyunca edindiği bilgileri giriş, gelişme ve sonuç bölümlerine uygun olarak konuşma ve bilgilendirici yazma çalışmalarında kullanır (T.Y.5.18).

HATIRLAYALIM

- «Atatürk ve Çiftlik» metninde Atatürk'ün uzmanların «burada hiçbir şey yetişmez» dediği çorak araziyi **bilim, azim ve ağaçlandırma** ile **Atatürk Orman Çiftliği**'ne dönüştürmesi **serim, düğüm ve çözüm** bölümleriyle anlatılır.
- Nitelikçe zayıf olanın güçlü olana «gibi, kadar» ile benzetilmesine **benzetme (teşbih)**; insana ait özelliklerin doğadaki varlıklara verilmesine **kişileştirme (teşhis)** denir.
- Sözcüğün anlamlı en küçük parçası **kök**tür (isim/fiil kökü); **yapım ekleri (-lık, -lı, -cı, -gi, -im)** eklendiği sözcüğün anlamını değiştirerek **türemiş sözcük** oluşturur.

1 EŞLEŞTİRME

Sol sütundaki kavram ve örnekleri sağ sütundaki dil ve anlatım karşılıklarıyla eşleştiriniz.

[c] 1. Yorgun topraklar taze fidanlara sevgiyle kucak açtı.

[d] 2. Çiftlikteki buğday başakları altın gibi parlıyordu.

[b] 3. çift-lik, ver-im-li, ağaç-lık, göz-lük-çü

[a] 4. ama, fakat, ancak, lakin, buna rağmen

a) Düşüncenin yönünü değiştiren geçiş ve bağlantı ifadeleri

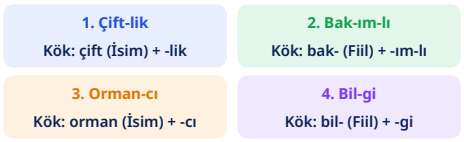
b) Yapım eki alarak yeni anlam kazanmış türemiş sözcükler

c) Kişileştirme (İnsana ait özelliğin doğaya aktarılması)

d) Benzetme (Zayıf olanın güçlü olana benzetilmesi)

2 TABLOYU TAMAMLA

Görseldeki sözcüklerin kökünü, kök türünü (isim/fiil) ve aldığı yapım ekini tabloya yazınız. İlk satır örnektir.

Türemiş Sözcük	Sözcüğün Kökü ve Türü	Aldığı Yapım Eki ve Yeni Anlam
1. Çiftlik	çift (İsim kökü)	-lik (Tarım yapılan geniş arazi)
2. Bakımlı	bak- (Fiil kökü)	-ım / -lı (Özen gösterilmiş)
3. Ormancı	orman (İsim kökü)	-cı (Orman işleriyle uğraşan uzman)
4. Bilgi	bil- (Fiil kökü)	-gi (Öğrenme ve araştırmayla ulaşılan gerçek)

3 KISA CEVAP

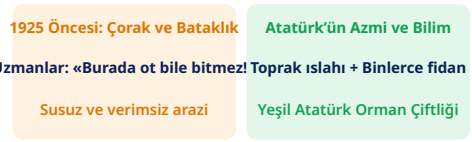
Görseldeki «Atatürk ve Çiftlik» hikâye haritasında yer alan 4 temel hikâye unsurunu (olay, kişiler, yer, zaman) kısaca yazınız.

Olay: Çorak arazinin modern çiftliğe dönüştürülmesi.

4 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki «Atatürk ve Çiftlik» olay örgüsü kartlarına göre metnin derin anlamı (ana fikri) aşağıdakilerden hangisidir?

(A) Tarım çalışmaları yalnızca yağışlı kıyı bölgelerinde yapılabilir.

(B) Kararlılık, çalışkanlık ve bilimsel yöntemlerle en çorak topraklar bile verimli hâle getirilebilir.

(C) Orman çiftlikleri sadece dinlenme ve gezi amacıyla kurulmalıdır.

(D) Ağaçlandırma çalışmalarında yalnızca meyve ağaçları tercih edilmelidir.

5 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Dinleme stratejileri, söz varlığı ve yazım kurallarıyla ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y kutusunu işaretleyiniz.

	D	Y
Dinleme/izleme öncesinde metnin başlığına ve görsellerine bakarak içeriğe yönelik tahminde bulunulur.	☑	☐
«Atatürk Orman Çiftliği'ne» ifadesinde kurum adına gelen ekin kesme işaretiyle ayrılması doğrudur.	☐	☑
«Arazide su yoktu; buna rağmen Atatürk pes etmedi.» cümlesinde «buna rağmen» ifadesi düşüncenin yönünü değiştirmiştir.	☑	☐
Bir metnin sonuç (çözüm) bölümünde konuya yeni örnekler eklenerek tartışma ilk kez başlatılır.	☐	☑

6 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki bağlantı ifadeleri şemasında numaralanmış boşluklara sırasıyla hangi geçiş ifadeleri getirilmelidir?

(A) 1: Kısacası — 2: Çünkü — 3: Fakat

(B) 1: Fakat — 2: Bu yüzden — 3: Kısacası

(C) 1: Örneğin — 2: Ancak — 3: İlk olarak

(D) 1: Bu yüzden — 2: Fakat — 3: Çünkü

7 İlker Atatürk · BOŞLUK DOLDURMA

Cümlelerdeki boşlukları kutuda verilen uygun kavramlarla tamamlayınız.

benzetme | kişileştirme | kısacası | serim

1. Öyküleyici bir metinde kişiler, yer ve zamanın tanıtıldığı giriş bölümüne ___serim___ bölümü denir.
2. «Fidanlar susuzluktan boynunu bükmüş ağlıyordu.» cümlesinde fidanlara insan özelliği verilerek ___kişileştirme___ sanatı yapılmıştır.
3. Bilgilendirici bir metnin son paragrafında anlatılanları toparlamak için «___kısacası___, özetle, sonuç olarak» ifadeleri kullanılır.

8 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki yazım ve noktalama panosunda numaralanmış cümlelerin hangisinde büyük harf veya kesme işareti yanlış kullanılmıştır?

1. Unvan Yazımı Gazi Mustafa Kemal Paşa (Doğru)	2. Bayram Adı Cumhuriyet Bayramı'nda (Doğru)
3. Kurum Adı Eki (!) Türk Dil Kurumu'na (Kesme olmaz!)	4. Şehir Özel Adı Ankara'dan (Kesme ile ayrılır)

A. 1. Cümle: Gazi Mustafa Kemal Paşa, çiftlik çalışmalarını bizzat denetledi.

B. 2. Cümle: 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'nda tüm yurtta törenler düzenlendi.

C. 3. Cümle: Hafta sonu Türk Dil Kurumu'na araştırma dilekçesi verdik.

D. 4. Cümle: Ankara'dan gelen ziraat mühendisleri toprağı inceledi.

9 ÇOKTAN SEÇMELİ · DÜŞÜN

Görseldeki dört sözcük kartından hangisinde kök-ek ayrımı ve sözcüğün yapısı (basit/türemiş) yanlış gösterilmiştir?

1. su-la-ma Yapım eki → Türemiş sözcük	2. ağaç-lar (!) -lar çoğul çekim ekidir → Basit!
3. üre-tim Yapım eki → Türemiş sözcük	4. köy-lü Yapım eki → Türemiş sözcük

A. 1. Kart: «sulama» → su-la-ma (Yapım eki almış türemiş sözcük)

B. 2. Kart: «ağaçlar» → ağaç-lar (Yapım eki almış türemiş sözcük)

C. 3. Kart: «üretim» → üre-tim (Yapım eki almış türemiş sözcük)

D. 4. Kart: «köylü» → köy-lü (Yapım eki almış türemiş sözcük)

10 SIRALAMA

Görseldeki karışık cümleleri «giriş (serim), gelişme (düğüm) ve sonuç (çözüm)» akışına uygun olarak 1'den 4'e kadar sıralayınız.

1. Serim (Giriş) Örnek çiftlik için arazi arayışı	2. Düğüm (Engel) Arazinin çorak ve bataklık olması
3. Düğüm (Çaba) Bataklığın kurutulup ağaçlandırılması	4. Çözüm (Sonuç) Yemyeşil örnek çiftliğin doğuşu

3. 3. Atatürk pes etmeyerek bataklığı kurutturdu, binlerce fidan diktirdi ve modern tarım araçları getirdi.

4. 4. Kısa sürede yemyeşil bir vahaya dönüşen Atatürk Orman Çiftliği tüm ülkeye örnek oldu.

2. 2. Uzmanlar bataklık ve çorak olan bu arazide hiçbir bitkinin yetişmeyeceğini söylediler.

1. 1. Atatürk, Ankara yakınlarında modern bir örnek çiftlik kurmak için arazi aramaya başladı.

11 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarındaki Türkçe kavramlarını kutulara yazınız. Numaralı harflerle «cümlelerin ve paragrafların anlam bütünlüğü içinde oluşturduğu

Öyküleyici anlatımda olayın merak uyandırdığı gelişme bölümü	D Ü Ğ Ü M
Öyküleyici anlatımda kişiler, yer ve zamanın tanıtıldığı giriş bölümü	S E R İ M
Dinleme/okuma öncesinde başlık ve görsellere bakarak yapılan öngörü	T A H M İ N
Atatürk'ün Ankara'da kurduğu örnek tarım ve orman alanı	Ç İ F T L İ K
Aralarında ilgi bulunan iki varlıktan zayıf olanı güçlüye «gibi» ile yaklaştırma sanatı	B E N Z E T M E

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

___METİN___

12 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Görseldeki yazma planı kartını kullanarak Atatürk'ün doğa ve ağaç sevgisini anlatan, içinde en az bir geçiş ve bağlantı ifadesi bulunan iki cümlelik

Yazma Planı: Giriş & Gelişme	Bağlantı ve Sonuç Bölümü
Konu: Atatürk'ün doğa sevgisi	Bağlaç: bu yüzden / çünkü / fakat
Örnek: Çorak toprağı yeşertmesi	Toparlama: kısacası / özetle

Atatürk doğayı çok severdi. bu yüzden Ankara'nın çorak.